

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA.

PERIÓDICH SATÍRICH, HUMORÍSTICH, IL-LUSTRAT Y LITERARI.
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA.

2 CUARTOS CADA NÚMERO PER TOT ESPANYA
NÚMEROS ATRASSATS 4 CUARTOS.

Y 10 CENTAUS PAPER EN L' ISLA DE CUBA.

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, 20.—BARCELONA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya 8 rals.—Cuba y Puerto-Rico, 16.—Estranger 18.

CRÓNICA.

Vent, vent y més vent.

Vels 'hi aquí la nota culminant de la senmana.

La ventada ha sigut seria fresca y llarga: ja no era alló de fer caure las fullas dels arbres, sino las branques y tot

Los que havian de recorre tota la Rambla seguint la direcció del vent, caminavan en popa y en cinch minuts se plantavan de la Plassa de Catalunya al davant de las Dressanas.

Pero l' infelís que arreplegava 'l vent de proa, ja calia que s' espavilés y tragues lo seu enginy. Hi ha hagut desventurat que, sortint a las nou del demati de davant del Liceo, a las tres de la tarde encara no havia pogut arribar a Gracia.

Sórt que en aquest món tot té la seva compensació.

Lo vent que assota 'ls arbres y 'ns planta de vegades alguna persiana entre cap y coll, també aixeca 'ls baixos dels vestits de las senyoras y senyoretas, proporcionant espectacles gratis als aficionats al género.

Jo coneix un Tenorio d' uns cinquanta y pico d' anys que en dias aixis no s' entén de feyna, rondant carrers y plassas y prenent vistas.

Ab tot, aquesta vegada las sévas excursions han resultat bastant infructuosas.

—Alsa,—li deya jo l' altre dia, aludint al assumpto, —deu haver estat en gran ab la ventada d' aquesta senmana.

—¡Psè! No gayre,—va respondrem mal humorat,—tots los extrems son dolents. Quan lo vent es una mica enrahonat, un hom hi pot disfrutar una estona; pero quan la cosa s' desbarata com ha succehit aquestos dias, los ulls se li omplan de brossas y, naturalment, no pot veure res.

Lo resultat més positiu y evident d' aquesta mastrada ha sigut que 'ls carrers han quedat més escombrats y nets que si 'ls haguessen fregat ab sal fumant, —fins que la pluja ha tornat a embrutarlos.

—¡Aixó seria una gran economia!—deya un concejal de poch alcances.—Véus' aquí que si cada demati entre sis y set fes una ventada com aquesta, no haurian de pensar en brigadas de llimpessa ni ab màquines escombradoras.

Lo cólera definitivament s' ha tornat boig.

Al veure de la manera que comensava, sempre vaig pronosticar que 'l pobre acabaria malament.

Ara ha anat a ficarse al manicomio de Sant Boy, despatxantse al seu gust y fent desgracias de consideració.

Segons sembla 'l tal establiment estava a punt de

carmello: tot ho tenian arreglat pera rebre dignament al Sr. Cólera. Una administració horrorosa, una llimpessa inverossimil, una assistencia verdaderament cómica.

De modo que al presentarshi 'l huésped, s' hi ha trobat tant y tant bè, que s' hi ha instalat sense ferhi embuts, com aquell que diu:

—Aquí es a casa.—

A propòsit de calamitats

La empresa del carril de Fransa, veient los negocios una mica empantanagats, tracta d' alleugerir los gastos.

Y per ferho, imita a aquell calavera que, arruinat pèl joch, las queridas y 'ls tiberis y resolt a contenirse, va limitarse a suprimir lo vas de llet que prenia cada demati.

Lo senyor gerent de la linea de Fransa en lloch de reduhir los sous dels directors y 'ls gastos exorbitants, se contenta ab escursar la paga als pipiolis.

Y ara s' diu que, seguint aquest sistema d' economias que ha inaugurat, tracta de fer una aclarida de maquinistas y confiar la direcció dels trens als fogonistas.

Lo qu' es jo no m' embarco en cap tren d' aquesta linea sense haver fet testament.

Home previngut val per dos.

Continúa en las dugas Ramblas de moda lo desafio entre la llum eléctrica y 'l gas.

Lo plet sembla ja tant ben resolt y fallat, que ningú s' explica 'l perquè d' aquestos sis mesos que han de durar las probaturas.

A fi de demostrar que la llum, si ilumina més, també es més cara, han aparegut remitits y discursos plens de números y consideracions filosóficas.

Pera sortir dihent tot aixó, no hi havia necessitat de fer la proba que se está fent. Lo que costa una iluminació y altre ja ho sabiam avants.

Un miron formulava la seva opinió sobre 'ls dos sistemas, d' aquesta manera:

—Com a iluminació, guanya la llum eléctrica: com a candelabros, guanya 'l gas.—

Un altre encara ho explicava més gráficamente:

—La empresa del gas ha triunfat de dia: la companyia de la llum eléctrica ha triunfat de nit.

A causa del fret que s' ha girat després de las últimas ventadas y plujas, y, sobre tot, en virtut de la disminució que ha sofert lo cólera, Barcelona comensa a animarse ab l' arribada dels fugitius del microbi.

Fa gracia mirar la cara que posan al entrar en la ciutat condal, y veure que encara som tots vius.

—¡Y donchs!—diuhen palpanse las butxacas ab desesperació;—¿es a dir que aquí no ha mort ningú?

¿es a dir que tot aixó del cólera ha sigut una camama? ¿es a dir que aquests grapats de duros qu' hem llenzat, pensant que 'ls gastavam per fuir del microbi, no han sigut més que pólvora en salva?—

Y fent aquestas amargas reflexions, se 'n van al pis, qu' está ple de ratas, de pols y de trenyinas, y s' posan a passejar, sala amunt sala avall, malehint lo dia y l' hora que van sortir de Barcelona y jurant no moures may més d' aquí encara que vingui 'l cólera, la febra groga y 'l diluvi universal.

Aquest any tot va capgirar; se pot dir qu' hem passat del estiu al hivern en un tancar y obrir d' ulls.

Y, no cal dirho; després d' un istiu tant calamitos, los apuros dels nostres conciudadans, al veures de repent al davant del hivern, son de primera y difícils de salvar.

Un parroquí s' presenta a cal sastre.

—Hola, don Fulano, ¿que vé a arreglar aquella factueta?

—¡Factueta jo! No ho tinch present....

—Si, home; una hermillita d' istiu.

—¡Ah! Ara com ara m' es imposible... Precisament no está ab fondos... y necessito un sobretodo, una americana y un parell de pantalons d' hivern.

—També jo 'm trobo apretat, senyor meu, y es precis parlar clar, si no m' adelanta alguna cosa, 'm será imposible servirlo....

—¡Per Déu, fassi un esforç! Si es tant amable que d' aquí vuit dias m' entrega lo que li demano, jo li prometo que per Nadal li satisfaré....

—¿Qué 'm satisfará?

—L' import de l' hermillita que li hi dech.

A. MARCH.

TEATRO CATALA

LA RATLLA DRETA.—Drama en tres actes de don Frederich Soler (Pitarra).

Alguns periódichs anunciaren ab l' estreno de aquest drama un *tour de force* del més fecundo dels autors catalans, que aquesta vegada s' havia proposat escriure una obra escénica ab tres personatjes no més.

Propòsit que 'ns feya concebir falagueras esperansas.

—Ab tres personatjes, pensavam, desapareixerán tots los incidents y epissodis a que s' mostra tant propens l' autor de *Sota terra*: nos darà aquest un drama en lo qual lo accessori no ofegarà 'l principal: en Soler haurá de seguir la *ratlla dreta*.

¿Fins a quin punt era fundada la tal creencia?

Anémho a veure.

S' alsa 'l telò, y apareix un pare planyentse de las tristezas de son fill, tristezas degudas a penas ocultas,

qu' ell ha de posar en clar, mogut per l' amor y per l' admiració que li professa, perquè son fill es un advocat de mèrit, y per cert que no s' explica com puga estar trist quan tot li somriu, posició, fortuna y celebritat.

Segueix una llarga escena entre pare y fill, qu' es en concepte nostre una de las millors de l' obra. En aqueixa escena hi ha tota l' exposició de l' obra. L' advocat esta enamorat, y es lo pitjor que son amor es impossible, perquè ella—una vehina—es ja casada. Sab que l' marit la maltracta y l' enganya; pero aixó no obsta: ell no s' atreueix a adelantarse. Adorador del deber, no fallarà may á las lleys del honor. Sufrirà, s' consumirà contemplant com ella rega las flors de son balcó més ab las llágrimas de sos ulls que ab l' aygua de son jardí, sense dirli que l' estima.

La manera carinyosa al mateix temps que natural com son pare va trayentli aquesta confessió y l' interès que tota aquesta escena desperta, 'ns feyan creure francament, qu' en Soler empenia una nova via.

En l' escena següent la dona estimada s' presenta al despaig del advocat: l' interès creix. ¿Per qué hi va?

Hí va com á client. Son marit ha comés un assassinat: ha mort en un acte de celos y d' ira á la dona ab qui la enganyava, y ella, l' esposa ultrajada, pero amorosa encare del seu espós, acut al advocat perquè aqueix lo salvi del patíbul. Aquella dona estima al marit indigne. De aixó s' ha de convence l' advocat mal que la pena li destróssi l' cor. ¿Qué farà? ¿Aceptará l' encàrrech que li fan? ¿Salvará la vida del únich obstacle que l' separa de la realització de sos ensomnis? Lo deber triunfa del amor y acepta la defensa del acusat.

Ab menos rasgos de lirisme, ab menos retórica, ab més sobrietat, prescindint de molts aparts que refreden lo diálech y confiant únicament al rostre y al llenguatge mut del actor la expressió dels sentiments contrastats, que l' poeta li posa als llabis, aquesta escena y un curt monòlech final farien del acte primer de *La ratlla dreta*, un dels millors ab que conta l' teatro catalá.

Lo segon se sosté, sense empero dur ventatge al anterior. La manera crua ab que l' pare sugereix al seu fill la idea perversa de perdre al acusat, comprant aixis la felicitat de gosar del amor que ansia, per més que aixó donga lloch á una explosió de noblesa del advocat, mereixeria un bon atenuant.

L' advocat se dirigeix á l' Audiencia, ahont deu celebrarse la vista; hi va ple d' enteresa per salvar á son rival: segueix *la ratlla dreta*.

Han passat dos anys del acte primer, y en tot aquest temps ella ha visitat ab freqüencia al advocat del seu marit... y s' ha enamorat d' ell. Aixis al menos ho revela en un llarch monòlech, que diu després de una escena inútil ab lo pare del advocat. Es de advertir qu' ella ha anat á la casa de aqueix á esperar la decisió del jurat, y al quedar sola en lo despaig deleytantant respirant l' ambient qu' ell respira y registrant los llibres qu' ell té sobre la taula, troba dintre d' un, ab no poca sorpresa tres retratos seus qu' ella no li havia dat (ab un n' hi havia prou) de lo qual deduix qu' ell també l' estima. Prescindim de que en un altre llibre troba ademés un retrato de una dona qu' es una cosina del advocat y del rapte de celos que aixó li ocasiona, incident en nostre concepte inútil y que sense aclarir la situació, la recarrega, perquè verdaderament hi jugan ja massa retratos... Lo fet es que la mateixa lluyta que domina en lo cor del advocat s' encén en lo d' ella... La mort de son marit, més que siga de pena infamant, li obra l' camí del amor... ¿Se salvará?

Ell torna de l' Audiencia... ¿Qué ha succehit?... En una relació calurosa l' advocat ho explica, y deixa comprendre que l' estima; pero estima també l' seu deber, y triuñfant de tot, de si mateix, de las passions que l' avassallan, ha fet miracles d' eloqüencia, ha interressat al tribunal, al públich en favor seu, y ha lo grat l' absolució del reo.

«¡Ay! Engrunat
m' he sentit jo al pit lo cor,
com si gelós lo butxi
no volent perdre may res,
per lo reo que li he prés
me hagués dat garrot á mi.»

Aixis s' exclama l' advocat al final de sa ressenya. Y aquests versos van ser subrayats ab unánim aplauso.

Ella s' desmaya, ell s' ajénolla als seus péus per retornarla y en aquest precís moment, entra l' marit que va á donarli las gracias. L' efecte es d' aquells que sorprenden y l' públich va cridar al autor ab gran entusiasme.

Desgraciadament l' efecte no passa d' aquí y en l' acte següent casi no té conseqüencias. ¡Quina llástima! L' acte ters es desgraciat á tot serho. Es un postis mal colocat. Sembla fet únicament perquè l' obra tinga 'ls tres actes reglamentaris. Plé tot ell de incoherencias y després de una serie d' escenas confosas, l' obra s' acaba sense desenlassarse. Lo públich se queda fret y ab rahó. L' autor s' ha separat de *la ratlla dreta*.

Lo marit podria jugarli un gran paper en aqueix acte y s' limita á escoltar darrera d' una porta lo que passa en l' escena, á ajénollarse després als péus del advocat y á dirli que li pagarà lo que li deu, sense

que l' espectador averigüi de quina manera li paga. Aquell document qu' es una proba palpable del delictu, hi es de massa. Aquesta mena de papers acusadors lo primer que fá un advocat que s' interessa per una defensa, es destruhirlos. La intervenció del pare desitjós de fer felis á son fill, facilitantli 'ls medis de realisar son amor, es desastrosa y desnaturalizada. Aquest tipo y la dona que per un moment tracta de váldres de aquella proba contra son propi marit, decahen de una manera llástima. Y per últim l' advocat que quan á l' autor de l' obra li vèbè, accepta un sacrifici, que sense dificultat hauria pogut imposarse l' desde un principi, dona una pobra idea de son caràcter.

Se dirá que l' problema plantejat, no té solució, y tal vegada aixó siga cert; pero llavors ¿a qué presentar en escena problemas de aquesta classe? Una bona exposició no es un bon drama. Los preceptistas demanan nús y desenllás y en aqueix punt lo públich eslá d' acort ab los preceptistas.

¿Qué n' treurém de que la base de un edifici siga monumental, de pedra picada y plena d' hermosas lineas, si 'ls cossos superiors son débils com embans y la teulada no resisteix á l' intemperie?

No trobém una comparació més gráfica que aqueixa per donar idea de una obra que té un primer acte plé d' interès, un acte segon adornat ab una imatge gráfica y viva que brolla com un raig de sol d' entre mij dels núvols agromollats, de un lirisme barroch plé d' urpiots, engrunas, serps, veri, floretas blancas, etc., etc. y ab un final sorprendent; pero qu' en cambi té un acte tercer que defrauda todas las esperansas concebudas.

Es de sentir, certament, que al autor de *La ratlla dreta*, al final se n' hi haja anat lo tira-lineas del recla, produhint una serie de tortas y ondulations que no tenen res de geométricas.

L' execució, bona, inmillorable per part del Sr. Fontova, verdadera columna del Teatro catalá. Lo Sr. Bonaplata va fer admirablement l' escena muda del final del acte segon: en aquests treballs es ahont se fan coneixe 'ls bons actors. Lo Sr. Isern digué tot son paper ab molt brio... En algunas escenas tal vegada va posarhi massa foch. Al revés de la Sra. Parrenyo: freda, insensible y distreta algunas vegadas que no parla. A més, hauria de fer exercicis de pronunciació y sobre tot d' entonació. Redondillas enteras digué sense que l' entenguessem y aixó que seyam á la fila quinta.

Y are dissimulin la franquesa, que no es alabant sense com va ni costa com se fan los actors, sinó senyalant lealment los defectes en que incorren. No coneixentse l' mal, lo remey deixa de aplicarse.

Varem tornar á veure l' monòlech del Sr. Aulés. No va más, y hem de fer menció del Sr. Fuentes, qui, completament segur de son paper, fa un tipo acabadissim.

J. R. R.

Pocas paraulas, porque es curt l' espay de que disposo.

Novedat de la semana: estreno del drama de 'n Soler: ja 'n doném compte en articlo separat.

Al *Circo equestre*: benefici de las Xilophonistas, ab una ovació com may se 'n havia vist cap més en aquella casa. ¡Ovació digna de primas-donas!

A *Novedats* la companyia de 'n Tutau nos ha fet un *Gran Galeoto* molt acabat. L' actor Sr. Borrás es un bon element. Ja l' veurán en las funciones catalanas del *Principal*.

Y á propòsit: está á punt de arribar en Calvo ab la seva companyia, inaugurantse punt y seguit las funciones. Al teatro s' hi han fet milloras importants. Ja veurán com are será *principal* de noms y de fets.

¿Y l' Liceo? Lo nou empresari vá tenir l' amabilitat de reunir dimecres á la premsa donantli compte dels seus propòsits, que per cert son dignes de aplauso. Mentres s' espera qu' en Gayarre accepti la contracta que se li ofereix reiteradament, tindrém tres quartets de artistas bons y alguns molt notables, y lindrém sobre tot grans conjunts. Tal es l' empenyo del mestre Goula, qui ademés se proposa cambiar lo repertori ja tant manosejat de aquell teatro, donantnos á coneixe á més de la *Gioconda* fins are mal sentida, 'ls *Freischütz* de 'n Weber, y 'l *Barco Fantasma* y 'l *Tannhauser* de 'n Wagner.

Ja veurán com per disfrutar y sentir bona música, no son tant necessaris com semblan aquells artistas que pagan cantant un ária ó una romansa total, déu minuts de recreo y cobran emportantse'n mil duros per representació.

N. N. N.

ADEU ESTIU.

A MON AMICH EMILIO CARBONELL.

Ja podém respirá y viure senyora donya Color, are si que sense por ja de tú 'ns podém ben riure.

Ja ab nosaltres no tens dret de mitj any á lo més poch, are ve á ocupá 'l teu lloch aquell senyor que s' diu fret. Que fugisses desitjava perquè creú que t' aborria. ¿Creurias que nit y dia sempre de tú renegava?

Ja sè jo qu' estant de grezca alguns recreos nos donas, y que 'ns fas passar nits bonas deixant aná un xich de fresca.

Y ab la tèva diplomacia també sé dirás ufana, que hi ha dos cops la senmana música al passeig de Gracia. Que quan plou son quatre gotas, que los dias son llarguets, y s' senten cants d' aucellets de cigalas y granotas.

Y encar que mal t' está l' dirho, dirás, sols per fer fanals, que gastant dos ó tres rals sents com braman al Retiro.

Y en cambi de tot aixó que un xiquet nos diverteix, no fém més que fondre greix ab ta enfadosa escaifó.

Y estém sempre assedegats los que havém de fer fatiga, y las camas nos fan figa

y 'ns trobém molt desganats Y aqueix any per més bronquinas nos dons lo disgust amarch de fer veni á von Bismarck per pendrens las Carolinas.

Y ab cólera y poch treballs y ab miseria y molts de cassos, has dut la gana á cabassos que no hem fet més que badalls.

¿Passa á l' hivern tot aixó? ¿Tenim tants de mal-de-caps? Aixó xicota ja ho sabs; no tinch pas de dirt' ho jo.

¿Veurás de un modo tant gran tantas plagas y trastorns? ¿Veurás jamay en los forns

—se admitten bonos de pan? No: en lloch de semblá uns empastres 'ns veurás rojos y grassos, y sempre á punt y capassos de menjarnos déu pollastres.

Y treballém ab delit, y la bossa més nos sona; y l' casat, prop de la dona, no está poch bè dintre 'l lli!

Res del mon nos encaparra, canta en Gayarre, en Massini, canta la Theodorini, veyém dramas d' en Pitarra, máscaras per carnaval, veyém animats los balls, y menjém turrns y galls, per las festas de Nadal.

Y per fi, tant te diria si 'l temps no fos just y breu que potsé t' sabria greu y crech t' avergonyiria.

Y com no estich en lo cas d' agraviarte ja per ré, sols un consell te dare, que espero que l' cumplirás.

Y es que un altra temporada, quan vulgas torna á veni, que no 'ns portis per aquí aquesta gran andanada,

de cólera, gana cassos, de miseria y Carolinas; puig si ab aixó 'ns amohinas creú que t' inflarém los nassos.

JOSEPH PLANAS.

ESQUELLOTS.

Ja s' ha publicat lo dictámen de la comissió oficial sobre las inoculacions del Dr. Ferrán.

M' hi equivocat, aquest dictámen no versa sobre, sino contra ditas inoculacions.

Los sabis oficials regoneixen que 'l sistema es perillós, perquè si 'ls caldos no son prou cultivats poden produhir grans perturbacions en lo organisme.

Escoltiu ¿y si son prou cultivats? ¿y si están al punt?

Lo dictámen no 'n parla.

¡Oh sabiduria oficial!

Tant se valdria que la comissió, per advertencia y guia de las familias que acostuman menjar cigrons, digués algun dia:

«Molt cuidado ab los cigrons: Los cigrons quan no son ben cuits fan de mal pahir y poden produhir una indigestió.»

¡Y per obtenir aquets resultats los hi donavan no se quants duros cada dia!

Prossegueix la comissió enumerant las desventajas y perills de las inoculacions y diu que al que d' ellas es objecte poden sobrevénerli incidents graves, y fins encomenar lo cólera als que no las reben.

Pero hi ha que advertir que anteriorment afirma que no es exacte que produheixin lo cólera experimental. ¿En qué quedem? ¿No produheixen lo cólera al que las reb y fan agafarlo al que s' ho mira ó al vehi de la casa del costat? Tant se valdria dir que 'ls caldos Ferrán son de una lley tant particular que no atravessan la epidermis humana; pero si las parets mestras. Deu meu ¡y cuántas tonterias diuen los sabis!

Hi estat molt temps duptant de l' eficacia de las inoculacions; pero després de aqueix dictámen, ho confesso, hi crech á ulls cluchs.

No puch ferhi més: en ciencia lo mateix qu' en politica jo soch de l' oposició.

Al últim s' ha adonat l' ajuntament de que las obras del Parque quan son fetas costan més de lo que presupuestavan avants de ferlas.

Tal es lo que ha succehit ab la *pajarera-colomar*, y ab los basaments de las estátuas, que hi ha á las portas d' entrada.

Estavan pressupuestadas en un préu y han costat molt més.

Alguns regidors s' han escandalissat sense motiu. ¿No es aquesta la ciutat dels *comptes*? Donchs com més grossos sigan aquestos, més importancia per la ciutat.

Lo cólera—y tant que diuen—acaba de fer una obra, dolenta per una part; pero molt bona per l' altra. Ja feya temps que s' parlava en termes poch favorables del manicomi de Sant Boy, y cap autoritat se prenía la pena de comprobar lo que s' deya.

Fins que l' cólera, diu: —Donchs ja 'us farè venir.

Y sense saludar al porter se fica dintre del establiment, y aquest vull, aquest no vull, comensa á fer estragos. La premsa se n' ocupa, las autoritats s' alarmen, y aquella visita esperada durant tants anys, la fan are ab motiu del cólera.

Que consti: l' cólera ha cridat al ordre á las autoritats.

Aquestas han vist are, lo que ja devian haver vist desde molts anys endarrera: que aquell establiment no té cap condició, que reynan allí la miseria, l' abandono y la desidia, que careix dels elements més rudimentaris per cumplir lo seu objecte; qu' en lloch de ser, com deuria, una casa de salut, es una casa d' enfermetat; que alló no es un manicomi, sino un conservatori de boisgs.

¡Pobres infelissos! En va será que s' queixin.... Com que diuen qu' están privats de rahò, encare que la tingan no 'ls la donan.

Las autoritats se n' han convensut.... Are falta tant sols que s' exigeixi la responsabilitat de tantas desgracias, als que l' han contreta.

«El loguero con la pena es cuerdo.»

Ab motiu del estat del manicomi de Sant Boy ha parlat un periódich de una festa que allí vá celebrarse anys endarrera, á la qual ván assistirhi representants de la premsa barcelonina.

Jo hi era, y may ho olvidaré. Varem arribarhi al demati y 'ns vá rebre l' avuy difunt Dr. Pujadas. Al saber lo periódich que jo representava, vá dirme:

—Home, home ¡y cóm es que atacan de aquest modo al marqués de Rays?

Me vá sorprendre aqueixa pregunta ho confeso, y encare més quan vá manifestarme que l' projecte del marqués era una gran cosa, y sobre tot molt humanitaria.

—Home, fassi una cosa, li vaig respondre, vágisse 'n ab ell á Port Breton.

—¿Y qué vol que hi fassa? vá dirme.

—Podrá establirhi un manicomi. Perque cregui que 'ls que s' deixan embarcar per aquest mestre es necessari que hajan perdut la xaveta.

Després varem visitar l' establiment, y encare que s' coneixia que l' dia avants havian fet dissapte, la casa feya llástima.

Passant per un departament de planta oval, fosch com una gola de llop y plé de celdas tancadas ab portas feixugas, en la part inferior de las quals hi havia gatona, se sentían los crits horripilants dels boisgs tancats á dintre.

Quan menos ho esperavam vá sortir per una gatona un brás descarnat agafantse com unas estenallas á la cama de un dels nostres companys.

No poden figurarse l' efecte tetrico de aquest incident. Llavors vaig compendre las preferencias de 'n Pujadas pel marqués de Rays.

En aixó vingué l' hora de dinar. Tots teniam gana, y ab la gana varem quedarnos.

No hi havia un plat que s' pogués rebre. Desde la sopa al rostit ab l' olor pagavan. Semblava que tots ells s' havian condimentat ab llart ranci.

Per últim serveixen las postres, trayent magnificas platos de maduixas.

—¡Vaja, á l' últim menjarem alguna cosa! varem dirnos.

Si, si, ja avisarán: poch després vá venir lo sucre per amanirlas, y l' sucre estava plé de alas y potas de mosca.

Y no varem tenir més remey que tornárnose 'n á Barcelona dejuns, tal com n' haviam sortit.

Aquest es un epissodi de la vida de periodista, que s' té generalment per tant regalada, quan no falta qui suposa que l' periodista no fá més que anar de banquet en banquet, de xellis en xellis.

—Ay senyor, deyam al tornárnose 'n, entre badall y badall: si á nosaltres que haviam de ser obsequiats com á invitats qu' eram se 'ns tracta de aqueix modo ¿de quina manera tractarán als infelissos que pagan mesada per estars' hi?

Haviam quedat fa dos senmanas que las tropas de la guarnició cobrarian mitj plus de campanya, per haver disminuhit l' epidemia colérica.

Pero are quedem en que no 'n cobrarán ni mitj ni un quart, ni res.

Aquest dia deya un cabo de gastadors: —Man partio... La familia en que sirve mi Tereseta aun está fuera por mor der cólera y er gobierno me quita er plus, porque no hay cólera. ¡Mardita sea mi suerte!

Un estimat lector constant de L' ESQUELLA DE LA TORRATXA, m' escriu una carta suplicant que reproduheixi l' últim apartat de un article que vaig publicar lo dia 31 de maig de l' any passat, per creure que té avuy alguna oportunitat.

Está bé, y dispénsin si m' figuro que som al teatro y l' públich crida: ¡que se repita!

Diu aixis:

«Ja que 'ls hi contat un epissodi de ma joventut poética, no será mal que acabi aquesta crónica, reproduhint una idea colossal, filla de l' imaginació de un amich meu que 'n sol tenir de bonas.

»Se tracta de salvar á l' Europa llatina de un cataclisme que podria sobrevénerli á conseqüencia de la excessiva preponderancia de la rassa germánica.

»Desde que Alemania ha vensut á Dinamarca, al Austria y als francesos, sembla que l' Europa siga poch per ella. Bismarck tracta de dividir á las naciones que haurian d' estar unidas; á cada punt aménassa als pobles de temperament més ó menos revolucionari; halaga á las monarquias y fa cara farrenya á las repúblicas.

»Y ell se créu que pot ferho. ¡Per qué? Perque conta ab un exercit colossal, béu disciplinat y organisat com cap altre n' hi haja á Europa. Los alemanys son máquinas y Bismarck es lo maquinista. ¡Ay de la nació que piuli!

»Donchs bé, sense emplear lo fusell de nou sistema inventat fa poch per un francés, que tira 22 tiros per minut, lo qual exigiria que cada soldat de infanteria anés ab un burro carregat de municions; casi sense derramar una gota de sanch, hi ha un medi práctic y segur per aplacar l' orgull dels alemanys.

»Han observat que la majoria dels fills de aquell país son miopes, de tal manera que casi no s' véu un alemán que no duga ulleras ó lentes?

»Creuen alguns—y podria molt bé ser—que aquesta *miopia* prové de la tipografia gòtica que allí s' emplea, plena de perfils y punxas, la més impropia per conservar la vista.

»Donchs partint de la base de que 'ls alemanys sense ulleras no hi veuhén, res més fácil que reduhirlos á l' impotencia.

»Veus' aquí l' plan:

»Al invadir un país, es necessari rébrels ab amabilitat no hostilizarlos, inspirarlos confiansa, donarlos menjá, beure y tabaco. Aixis no s' escamarán y s' allotjarán per las cassas, com si fossen soldats amichs. Donchs bé, en un moment dat, los patrons y patronas, mentres los allotjats dormen, van y 'ls trencan las ulleras.

»Lo miracle está fet.

»De bon demati homes, donas y criaturas se 'ls treuen del davant á garrotadas, la patria queda salvada, y 'ls invasors que no hi pagan lo pa, se 'n han de tornar á casa seva á las palpentas.

»Veritat qu' es molt extrany que 'ls francesos sent de son natural tant enyinosos no vajan trobar un medi per l' estil per desferse dels prusians al any 70?

¡Ah! Si 'ls alemanys vinguessen á Espanya no se 'n tornaria un de sancer.

»Aqui som poch y mal avinguts.

»Pero tenim picardia per vendre y sobre tot no som gens curts de vista.»

TRENCA-CAPS.

XARADA-EPIGRAMA.

A *prima-dos* va aná un tot que en *hu* valent ningú 'l guanya y s' va donar tanta manya en beure's de *dos* un bot que va parla palpitot.
Un de per alla ahont, potent, lo gran riu Danubio surca quan lo vegé tant content diu que va dir tot rihent es que ha agafat una *Turca*.

LLORENS LLUS.

II.

Jo *hu-tres* quan jugo al tot á acabar cent trenta punts y dels que ab *dos* jugan junts may cap d' ells guanyarme pot.

UN TAPÉ Y F. DE T.

ANAGRAMA.

Si per cas troba algun tot de aquestos que van tant tronats, que lo que portan á sobre no val tant sols un tot; crégum tot per algun medi porque no s' hi tot ab ell, ó del contrari, de fixo, que me 'l deixa sense pell.

B. B. Y R.

MUDANSA.

Las donas solen portá lo tot ab *a*; que no es moll pots creure bé lo tot ab *e*; es calsat que gasto jo, lo tot ab *o*; y en los guisats veurás tú lo tot ab *u*.

PEPET SIMPÁTICH.

CONVERSA.

—¿Cuán fa que estás aquí, Más?
—A viat farà trette mesos...
Ramon ¡y tú ahont estás?
—Mira... l' carrer... ja 'l veurás:
Entre 'ls dos l' hém dit.

—¡Entesos!

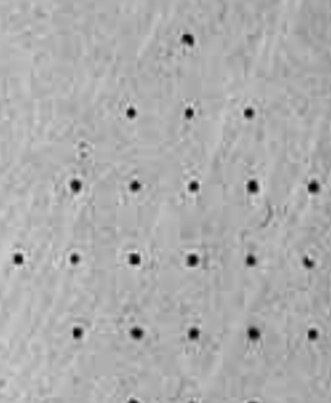
J. STARAMSA.

LOGOGRIFO NUMÉRICH.

- 1 2 3 4 5 6.—Una ciutat de Espanya.
- 1 6 3 5 6.—Nom de persona.
- 1 6 4 6.—Qualitat de persona.
- 4 6 3.—Una planta.
- 6 3.—Véu militar de mando.
- 6.—Una vocal.

PEPET DE LAS TROMPETAS.

ROMBO.

Primera ratlla vertical y horisontal. consonant.—Segona: part del cos humá.—Tercera: efecte atmosfèrich.—Quarta: poble de Catalunya.—Quinta: fruytas d' istiu.—Sexta, consonant.

UN COLÉRICH.

GEROGLIFICH.

SIMON DE SEDRUOL.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO.

- 1. XARADA 1.ª.—*Lle-va-do-ra*.
- 2. Id. 2.ª.—*Xa-co-la-ta*.
- 3. MUDANSA.—*Call-Ball-Gall-Tall*.
- 4. ROMBO.—
R
P I S
P E P E T
R I P O L L E T
S E L L E R
T E R
- 5. LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Simulacro*.
- 6. TRENCA-CLOSCAS.—*Graciamat*.
- 7. CONVERSA.—*Cadaqués*.
- 8. GEROGLIFICH.—*Per teulas las teuladas*.

Barcelona: Imp. de Lluís Tasso, Arch del Teatro, 21 y 23

BARCELONA:—¡Ala, ala: ja es hora de que se 'n vaja á la porra!... Bè prou que tot l' any lo tenim lo cólera, á la plassa, á las pescaderias, al matadero, á las tabernas, á las flecas, á las botigas de comestibles y als estanchs. ¡Bè n' hi ha prou en nom de Dèu de microbis!